

Г. Б. Букреєва

ЦІКАВА МУЗИКА-2

Дидактичні ігри та вправи
5–8 класи

*Схвалено комісією з дисциплін
художньо-естетичного циклу
Науково-методичної Ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 075. 3
ББК 85.31я71+74.268.5
Б90

*Схвалено комісією з дисциплін художньо-естетичного циклу
Науково-методичної Ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України
(лист №1.4/18-Г-620 від 26.07.2010 р.)*

Букреєва Г. Б.

Б90 Цікава музика-2 : дидактичні ігри та вправи : 5-8 кл. / Г. Б. Букреєва. —
Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012.— 108 с.

ISBN 978-966-10-1855-5

Посібник створено відповідно до Державного стандарту та чинної Програми з музичного мистецтва. Ігри та вправи посібника допоможуть школярам повторити, закріпити, дізнатись нове; розвивати пам'ять, кмітливість, волю, наполегливість, уяву, логічне мислення; вчитись використовувати знання, характеризувати твори музичного мистецтва, висловлювати думки, враження від музичних творів; а вчителям – допоможуть урізноманітнити уроки, позашкільні заходи, родинні свята, виховувати у дітей вміння поступатись, домовлятись, дотримуватись правил, бути організованими, наполегливими, взаємовічливими.

Більшість ігор та вправ цього посібника можна використовувати як роздатковий, тестовий матеріал на уроках і як завдання для конкурсів, розважальних заходів.

УДК 075. 3
ББК 85.31я71+74.268.5

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Навчальне видання

БУКРЕЄВА Ганна Борисівна

Цікава музика-2

Дидактичні ігри та вправи

Навчальний посібник для учнів основної школи
5–8 клас

Головний редактор *Богдан Будний*

Редактор *Тетяна Риженко, Олеся Грабець*

Художник *Ольга Золотник*

Обкладинка *Ростислава Крамара*

Комп'ютерна верстка *Олени Захарійчук*

Підписано до друку 07.12.2011. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times ETD. Умовн. друк. арк. 8,76. Умовн. фарбо-відб. 35,04.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м.Тернопіль, 46002

Навчальна книга – Богдан, а/с 529, 46008

тел./факс (0352) 43-00-46; 25-18-09

publishing@budny.te.ua, office@bohdan-books.com

www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-1855-5

ISBN 978-966-10-1855-5

© Букреєва Г. Б., 2012

© Навчальна книга – Богдан,
майнові права, 2012

Шановні школярі

Грайтесь гуртом,

але пам'ятайте, що це складніше, ніж наодинці, бо вимагає вміння:

- поступатись;
- домовлятись;
- бути в злагоді;
- дотримуватися порядку

Гра – це цікаво і корисно!

Граючи, ви:

- повторюєте;
- розвиваетесь;
- дізнаєтесь нове;
- створюєте власні ігри

Не засмучуйтесь,

якщо не одразу можете дати правильну відповідь, пам'ятайте — це не поразка, а поштовх до пізнання

Грайте в ігри багато разів!

У ці ігри можна грати багато разів, кожен раз звертатись не тільки до незнайомих, а й до зіграних ігор

Користуйтесь «Словничком» (див. с. 74)

Шановні школярі, батьки

Гра – це:

- синтез засобів і методів;
- форма роботи, де про кожного дбають;
- узгодженість зусиль;
- вільний час, проведений корисно;
- розвиток пам'яті (зорової, асоціативної, емоційної, образної, словесно-логічної, оперативної тощо);
- розвиток кмітливості, логічного мислення;
- загальна справа, яка здружує;
- можливість спонукати дітей до творчості, співпраці

Гратись гуртом

складно, але корисно. Така форма вимагає вміння бути організованими, дружними, взаємовічливими, а також потребує і привчає до системної підготовки, під час якої має бути все необхідне і нічого зайвого

Допомагайте дітям!

Граючись з дітьми, ви будете виховувати в них наполегливість, бажання довести справу до кінця, вони будуть вчитися згуртовуватись в отриманні знань, а також будуть спроможні і самі створювати ігри, складніші і легші, ніж ті, в які грались. Гра з дітьми допомагає усунути вічну проблему батьків і дітей

Те, про що дізнаються діти з ігор, може бути зернинкою, з якої проросте інтерес до **великого мистецтва**

1. БУКВА ЗА БУКВОЮ

Прослідкуйте по лініях за буквами, і ви прочитаєте назви деяких п'єс із циклу «Дитячий альбом» українського композитора Віктора Степановича Косенка.

	<p>с</p>										
<table border="1"> <tbody> <tr> <td>а</td> <td>с</td> <td>т</td> </tr> <tr> <td>ь</td> <td>П</td> <td>о</td> </tr> <tr> <td>л</td> <td>а</td> <td>р</td> </tr> </tbody> </table>	а	с	т	ь	П	о	л	а	р		
а	с	т									
ь	П	о									
л	а	р									

30. РОЗПОВІДЬ МУЗИКОЗНАВЦЯ

У школі на уроках музичного мистецтва або в музичній школі, ви не тільки співаєте, а й слухаєте музичні твори, аналізуєте їх, обмінюєтесь враженнями. А чи вмієте ви запам'ятовувати і розпізнавати мелодію цих творів, рух, емоційні нюанси, власні враження і відчуття від почутого, а чи розрізняєте звуки музичних інструментів, коли і як вони звучать? Тоді ця гра для вас.

Прочитайте анотації, розпізнайте в них відомі музичні твори і вкажіть їхніх композиторів. Зверніть увагу, що у грі є анотації як частин окремих номерів, так і всього твору. Окрім того, низка анотацій розповідає про музичні твори з позицій музичного аналізу, інші — позицій емоційного сприйняття.

Якщо якісь твори ви не змогли визначити, то спочатку порадьтеся з вчителем музики, батьками, друзями, знайомими, які знаються на музичному мистецтві, а вже потім подивіться у «Відповіді».

1. Перша частина цього твору є масштабною і складною за емоційним сприйняттям. Написана в сонатній формі.

Головна тема експозиції — енергійно-маршова, піднесена, з наспівними широкими інтонаціями.

Побічна тема — емоційно контрастна до головної. Тут ніби все завмирає навкруги. Вслухаючись у ніжність, замріяність і завуальовану сторожкість, особливо в той момент, коли ми чуємо тремтливe соло скрипки перед появою маршового епізоду.

Саме цей епізод завжди справляє незабутнє враження. Спочатку це примітивна, механічно-грайлива тема, а потім (завдяки тембровим змінам в оркестрі) — жорстокий, бездушний, віроломний марш з вибухами, стогонами, скреготом.

Після цієї теми ми чуємо іншу тему — протистояння злу та насильству. Вона теж маршова, але в мелодії звучать інтонації людяної мужності, сили в боротьбі за мир.

2. У музиці відчувається прохолода, похмурість. Прислухайтесь, як спочатку одноманітний мелодичний малюнок у звучанні альтів під таємничий шурхіт барабанів повторюється багато разів, змінюючи регістр, динаміку, темп. Поступово «нашаровуються» інші інструменти – скрипки, фаги, кларнети, створюючи жвавіший малюнок. Звучність посилюється, переростаючи в середній частині в гуркіт, бурю. Але в III частині все вгамовується, стихає, нагадуючи мелодичні інтонації I частини.

Тричастинна будова невеликого за обсягом твору допомагає відчутти рух, побачити наближення і віддалення морської стихії.

3. Глибоко драматичний твір. Його музика з контрастними характеристиками дійових осіб гнучко йде слідом за текстом, показуючи: по-перше, звабливі улесливі звернення м'якою вкрадливою мелодією; по-друге, заспокійливі, стримані інтонації в наспівній мелодії; по-третє, інтонації плачу в речитативній партії у високому регістрі.

У цьому творі фортепіанна партія в русі октав і акордів допомагає розкрити тривожний образ стрімкого руху, напруженої скачки.

4. Коли звучить у театрі ця музика, то глядачі часто встають, викликаючи оркестр на біс.

З першої миті музика вражає. Головна тема Експозиції – вольова, мужня, з закличними інтонаціями, є музичним символом для створення образу боротьби за Батьківщину, народ.

Побічна тема – широка, простора прониклива мелодія, тема волелюбної пісні Кобзаря з I дії опери.

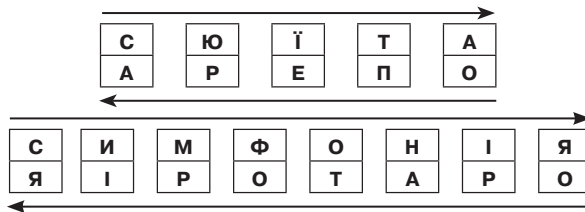
У Розробці з'являються інтонації Головної та Побічної теми, створюючи яскраві батальні сцени.

У Репризі, яка є кульмінаційним моментом, «вибухово» виростає Головна тема Експозиції – тема боротьби.

Завершує твір маршовий епізод – Кода – урочистий, переможний підсумок Експозиції, Розробки та Репризи (*Українська народна пісня «Засвіт встали козаченьки»*).

ка. 9. Кіфара, арфа, ліра. 10. Гелікон, ієрихонська труба, валторна.
11. Клавесин, фортепіано (піаніно), рояль. 12. Чонзурі, сітар, кяманча.

35. ЧОТИРИ МУЗИЧНИХ ЖАНРИ:

36. МУЗИКА І ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО:

I. Музика в картинах відомих художників.

Завдання I: 1. Н. Рокуел. «Дідусь танцівниці». 2. Е. Роберті. «Концерт». 3. С. Глушук. «Гудаки». 4. О. Фідані. «Флейтист». 5. О. Ренуар. «Дві дівчини біля фортепіано». 6. Х. Тербюгген. «Чоловік, що грає на лютні і співає». 7. Т. Саллі. Портрет Елізи Ріджлі (Дама з арфою). 8. П. Веронезе. «Муза з лірою». 9. Ж. Коро. «Жінка з мандоліною». 10. О. Слостіон. «Портрет кобзаря Самійла Яшиного». 11. А. Блумарт. «Волинка». 12. К. Петров-Водкін. «Скрипка». 13. В. Тропінін. «Гітарист». 14. Караваджо. «Лютняр». 15. К. Трутовський. «Кобзар над Дніпром». 16. О. Тиранов. «Дівчина з тамбурином». 17. А. Ватто. «Савояр з сурком». 18. У. Монт. «Хлопчик, що грає на банджо». 19. Т. Шевченко. Портрет Алексєєва. 20. Ж. Фрагонар. «Урок музики». 21. А. Кауфман. «Поезія обіймає Живопис». 22. Я. Моленар. «Дама біля спінета». 23. Д. Романо. «Аполлон, який танцює з музами».

Завдання II. – 22. 1. Арфа. 2. Банджо. 3. Бандура. 4. Барабан. 5. Басоля. 6. Віолончель. 7. Волинка. 8. Гітара. 9. Клавесин. 10. Кобза. 11. Ліра. 12. Лютня. 13. Мандоліна. 14. Скрипка. 15. Сопілка. 16. Спінет. 17. Сурма. 18. Тамбурин. 19. Флейта. 20. Фортепіано. 21. Цимбали. 22. Шарманка.

Завдання III. – 12.

Завдання IV. Гітара (В. Тропінін «Гітарист», Т. Шевченко Портрет Алексєєва). Лютня (Е. Роберті «Концерт», Х. Тербюгген «Чоловік, що грає на лютні і співає», Караваджо «Лютняр»); Ліра (П. Веронезе «Муза з лірою», А. Кауфман «Поезія обіймає Живопис»); Скрипка (С. Глушук «Гудаки», К. Петров-Водкін «Скрипка»).

II. Прямий зв'язок.

Завдання №2: 1. Скрипка, рояль (Дега Е. «Танцювальний зал»). 2. Фортепіано (Федотов П. А. Портрет Надії Петрівни Жданової за фортепіано). 3. Мандоліна (Кипренський О. А. Портрет графині Марії Олександрівни Потоцької, графині Софії Олександрів-

ни Шувалової з мандоліною і ефіопки). 4. Цитра, гітара (Водзицька М. І. «Концерт»). 5. Верджісел, скрипка (Ліппі Л. «Алегорія музики»). 6. Гітара (Суриков В. І. «З гітарою» Портрет княгині С. А. Кропоткіної, сестри дружини художника). 7. Гармошка (Венеціанов О. Г. «Дівчинка з гармошкою»). 8. Лютня (Соларіо А. «Дама, що грає на лютні»). 9. Бандура (Стовбуренко Ф. Я. «Козак-бандурист»). 10. Орган (Кабарель О. «Гармонія»). 11. Флейта (Мане Е. «Флейтист»). 12. Бандура (Безперчий Д. І. «Бандурист»). 13. Тамбурин (бубон) (Роде К. Б. «Дівчина з тамбурином»).

Завдання 3. 1. Фортепіано – Федотов П. А. «Портрет Надії Петрівни Жданович за фортепіано». 2. Гітара – Водзицька М. І. «Концерт». 3. Мандоліна – Кипренський О. А. «Портрет графині Марії Олександрівни Потоцької, графині Софії Олександрівни Шувалової з мандоліною і ефіопки». 4. Верджісел – Ліппі Л. «Алегорія музики». 5. Флейта – Мане Е. «Флейтист». 6. Тамбурин – Роде К. Б. «Дівчина з тамбурином». 7. Гармошка – Венеціанов О. Г. «Дівчинка з гармошкою». 8. Скрипка – Ліппі Л. «Алегорія музики». 9. Рояль і скрипка – Дега Е. Ж. «Танцювальний зал». 10. Цитра – Водзицька М. І. «Концерт». 11. Бандура – Безперчий Д. І. «Бандурист». 12. Гітара – Суриков В. І. «З гітарою». Портрет княгині С. А. Кропоткіної, сестри дружини художника. 13. Лютня – Соларіо А. «Дама, що грає на лютні». 14. Бандура – Стовбуренко Ф. Я. «Козак-бандурист». 15. Орган – Кабанель О. «Гармонія»;

III. Портрети композиторів. Зарубіжні композитори. 1. Тільгнер В. Пам'ятник В. А. Моцарту (Відень). 2. Салахов Т. Портрет композитора А. О. Кара-Караєва. 3. Кепінов Г. І. Бюст композитора А. І. Хачатуряна. 4. Штилер Й. Портрет Л. Бетховена. 5. Коньонков С. Т. Паганіні. 6. Хаусман Е. Г. Портрет Й. С. Баха.

Російські композитори. 1. Репін І. Ю. Портрет О. П. Бородіна. 2. Боголюбов В. Я. і Інгал В. Й. Пам'ятник М. А. Римському-Корсакову. 3. Сомов К. А. Портрет С. В. Рахманінова. 4. Серебряний Й. О. Портрет композитора Д. Д. Шостаковича. 5. Світлицький Г. П. «Чайковський на Україні». 6. Ніколаєв В. М. Пам'ятник М. І. Глінці.

Українські композитори. 1. Древецький А. Горельєф К. Г. Стеценка. 2. Бельський М. І. Портрет Д. С. Бортнянського. 3. Бородай В. 3. Портрет композитора Л. М. Ревуцького. 4. Грицюк М. Я. Скульптура А. Веделя. 5. Самусєв Ф. О. Портрет Марусі Чурай. 6. Ковальов О. О. Пам'ятник М. В. Лисенку.

Зміст

1. Буква за буквою	4
2. Знайомі музичні твори.....	5
3. Порожні квадратики.....	6
4. Піраміда з підказками	6
5. У симфонічному оркестрі немає.....	6
6. Музичні слова для піраміди.	7
7. Прочитай	7
8. Збери знаки.	8
9. Кружальця з буквами	8
10. Чайнворд із картками	9
11. Шифрограма «Ноти-підказки»	10
12. Нотний килимок..	13
13. Криптограми: I. «Шарада».....	14
II. «Музичний стиль»	16
II. «Танець»	16
14. Один без стільця..	17
15. Заборонена фігура	17
16. Діаграми: I. Портретна галерея	18
II. «16 музичних геніїв»	19
III. «26 знайомих і незнайомих термінів»..	19
17. Музичні інструменти	20
18. Впишіть букви	22
19. Четвертий зайвий	22
20. Знак запитання.....	24
I. 1. Твір зарубіжного композитора.....	24
2. Український композитор.....	24
3. Зарубіжний композитор.....	25
II. 1. Країна відомого композитора.....	25
2. Прізвище композитора-класика.	26
III. 1. Відомий твір класики	27
2. Портрет відомого композитора	28
3. Батьківщина відомої зарубіжної групи	29
IV. Батьківщина відомого зарубіжного виконавця	30
21. Музичний магазин	31
22. Ритмічні кроки	31

23. Музичні інструменти в різних типах оркестрів.	32
24. Що як звучить	36
25. Музичні антоніми	36
I. Музичні терміни	36
II. Словник музичних настроїв..	37
26. Запам'ятай і пригадай...	38
У театрі – 1	38
У театрі – 2	39
У театрі – 3	40
На концерті – 1	41
На концерті – 2....	42
Музичні картинки – 1	43
Музичні картинки – 2	44
Музичні інструменти – 1	45
Музичні інструменти – 2	46
Музичні інструменти – 3	46
Музичні інструменти – 4	47
27. Шість пар слів	47
Завдання до гри Музичні інструменти – 4	48
Питання до гри «шість пар слів»	48
28. Крісло для Усезнайка	48
29. Українські зірки класичної та естрадної музики ...	50
30. Розповідь музикознавця	54
31. Загадкове віяло ...	57
32. Що й до чого..	58
33. Схожі музичні інструменти.	60
34. Упізнай по голосу	62
35. Чотири музичних жанри	62
36. Музика і образотворче мистецтво	63
I. Музика в картинах відомих художників ..	63
II. Прямий зв'язок	65
III. Портрети композиторів	68
Зарубіжні композитори..	68
Російські композитори	69
Українські композитори.	70
37. Драгомани за круглим столом	71
Словничок.	72
Відповіді ...	98

